

LIBERTATEA RELIGIOASĂ ȘI DEMNITATEA UMANĂ ÎN ERA GLOBALIZĂRII

Drd. Nicu GRIGORE

Facultatea de Teologie Romano-Catolică, Universitatea București
grigorenicu@gmail.com

Abstract: Religious Freedom and Human Dignity in the Age of Globalization

The contemporary society is one in which the interaction between human dignity and religious freedom is important being determined by political, social, cultural and religious factors. Starting from these aspects, the study presents how society relates in this era of globalization to human freedom, an intrinsic part of human dignity.

Keywords: secularization, postmodernism, globalization, religion, religious freedom, Church, State, Christianity, human dignity

Societatea mileniului III este una în care se manifestă fenomenul globalizării înțeles ca o acțiune de unificare a lumii, dar și a religiilor. Globalizarea¹ se manifestă în domeniul social, politic, economic, dar și religios, în acest ultim caz prin acțiunea de unire a religiilor și confesiunilor. Se caută estomparea diferențelor și evidențierea elementelor comune. Un alt aspect legat de religie în era globalizării este cel al sincretismul religios. Oamenii nu mai sunt interesați de adevăr în sine, ci de ceva care să corespundă nevoilor lor. Totodată în, societatea contemporană, una postmodernă, se manifestă fenomenul secularizării², conform căruia nu

¹ Ioan-Gheorghe ROTARU, "Globalization and its effect on religion", *Journal for Freedom of Conscience (Jurnalul Libertății de Conștiință)*, Editura IARSIC, Les Arcs, France, Tome 1, No 1, 2014, pp. 532-542.

² „Termenul de secularizare a fost folosit pentru prima dată cu referire la Pacea de la Westfalia (1648), care a dus printre altele la un transfer al proprietăților bisericii în mâinile prințului”. Dănuț Mănăstireanu, „Religie și secularizare în modernitatea târzie” <http://agorachristi.wordpress.com/2008/05/26/religie-si-secularizare-in-modernitatea-tarzie/>, accesat la 17.08.2019. Ioan-Gheorghe ROTARU, "Aspecte ale secularizării și ale omului secularizat" (Aspects of secularization and secularized man), *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Orthodoxa*, LII, nr. 1, Cluj University Press, Cluj-Napoca, 2006, pp. 251-266.

există „adevăruri absolute, ci numai relative, valabile pentru unii indivizi și neaplicabile pentru alții”.³ Prin secularizare înțelegem în acest caz o acțiune de scoatere sau marginalizare a religiei din spațiul public. De asemenea, în anumite spații avem o desacralizare și un fenomen de secularizare mai accentuat decât în alte părți.

În ceea ce privește rolul creștinilor este de menționat faptul că Dumnezeu nu ne cheamă numai la dragoste, El ne cheamă și la adevăr, unul pe care trebuie să-l iubim. Se observă tot mai mult în această eră a globalizării și secularizării un apel la dragoste, însă a avea dragoste fără adevăr este înșelăciune. Este evident faptul că societatea secularizată are nevoie de dragoste și de aceea o și caută, cu mențiunea că aceasta nu ajunge la dragostea agape, cea care se dăruiește, ci trăiește dragostea ca eros, astfel că trăim într-o lume a plăcerii.⁴ De aceea dragostea trebuie exprimată de creștini nu numai prin compasiune și acțiuni sociale, ci mai mult decât atât prin proclamare Cuvântului scris, care este Da și Amin.

Creștinii sunt îndemnați să-și trăiască viața după percepțiile Scripturii și să exprime adevărul care nu este unul relativ, ci unic și statornic. De menționat în acest context și faptul că „societatea te ademenește să intri în tiparele ei, să te potrivești chipului ei”⁵ și cu toate acestea Biserica „nu se poate izola de societatea în mijlocul căreia există, ci trebuie să participe la viața societății din interior, schimbând inimile oamenilor una câte una”.⁶ Această cerință se găsește exprimată atât în cuvintele Domnului Isus, cât și ale apostolilor. De asemenea, acest îndemn îl găsim exprimat și în perioada Reformei Protestante. Astfel, în Tratatul său despre predicare, Erasmus a scris despre importanța și rolul comunicării Cuvântului lui Dumnezeu prin faptul că rolul preotului nu trebuie să fie

3 Ieremia RUSU, „Predicarea Evangheliei în mod relevant generației postmoderne” în Daniel M. MARIȘ, Octavian D. BABAN (coordonatori), *Perseverență în predicarea Cuvântului: volum în onoarea Prof. univ. dr. Vasile Talpoș*, Editura Universitară, București, 2018, p. 185.

4 Dacă filosofii „L-au transformat pe Dumnezeu în obiect de studiu, au făcut-o pentru a ne convinge că suntem ca El și că avem o natură asemănătoare cu a Lui. Aceasta este prima prăpastie care ne separă de El – credința că suntem Dumnezeu. Cei ce au cultivat această pretenție deșartă ne-au tras după ei și într-o altă prăpastie, învățându-ne să căutăm binele doar în plăceri - o atitudine specifică animalelor și care ne face să nu ne deosebim deloc de ele”. Ravi ZACHARIAS, *Rațiune și senzualitate: Isus Cristos vorbește cu Oscar Wilde pe subiectul „În căutarea plăcerii”*, Editura Cartea Creștină, Seria Dialoguri celebre, Oradea, 2009, pp. 48-49.

5 Dragomir BOJAN, *Cântecul sirenelor*, Editura Aqua Forte, Cluj-Napoca, 2002, p. 23.

6 Ravi ZACHARIAS, *Mielul și Führerul: Isus Cristos vorbește cu Hitler*, Editura Cartea Creștină, Seria Dialoguri celebre, Oradea, 2009, p. 79.

doar acela de a îndeplini niște ritualuri, ci și acela de a comunica Cuvântul lui Dumnezeu:

„Cea mai importantă îndatorire a preotului este să dea învățătură [...] prin care să îndemne, să mustre, să dojenească și să mângâie. Un laic poate să boteze. Toți oamenii pot să se roage. Preotul nu botează întotdeauna, nu dezleagă întotdeauna păcate, dar trebuie să dea învățătură întotdeauna. Ce folos este să fii botezat, dacă nu ai trecut prin cateheză, și ce folos să vii la Masa Domnului, dacă nu știi ce înseamnă ea?” (Erasmus, *On preaching*)

În acest pasaj Erasmus pune lucrurile într-o lumină corectă, atrăgând atenția asupra faptului că preotul are responsabilitățile sale, iar cea mai importantă este aceea de a da învățătură. De asemenea, cel care se apropie de Dumnezeu prin botez și Masa Domnului trebuie să facă lucrul acesta ca o persoană responsabilă care înțelege și semnificația actelor respective și decide să îl cunoască pe Dumnezeu într-un mod activ.⁷ Astfel, vorbim de ceea ce trebuie învățat, transmis mai departe, cât și de modul în care preotul, pastorul trăiesc ceea ce predică. După cum se exprimă Ravi Zacharias prin intermediul personajelor sale, „e posibil să respecti regulile la nivelul cunoașterii, dar să uiți regulile moralității”⁸

O privire retrospectivă asupra secolului XX ne permite să observăm faptul că acesta a fost unul tensionat din punct de vedere politic, social, dar și economic. În plan politic evidențiem cele două conflagrații mondiale, Primul Război Mondial (1914-1918) și cel De-al Doilea Război Mondial (1939-1945), care, cel puțin în cazul Primului Război Mondial au dus la o revigorare a fenomenului religios și a confesiunilor evanghelice care propovăduiau o credință personală. Ca și consecință avem reconfigurări teritoriale, trasări și retrasări de frontiere, dar și mutații de populații. Avem pe de-o parte schimburi de populație, dar și migrații, care aduc în atenție problematica demnității umane în contextul unei discuții mai largi despre drepturile și libertățile individuale ale oamenilor. Secolul XX este și cel al triumfului naționalităților, dar și cel în care apar sisteme politice de factură totalitară: comunism, fascism, nazism. Dintre cele trei regimuri politice, comunismul a avut cea mai lungă perioadă de dominație, astfel încât chiar România s-a aflat sub dominația unui regim comunist de factură stalinistă.

⁷ ERASMUS, *On preaching*, citat în John STOTT, *Puterea predicării*, Traducere Emanuel Conțac, Editura Logos, Cluj-Napoca, 2004, p. 22.

⁸ Ravi ZACHARIAS, *Rațiune și senzualitate*, p. 25.

În ceea ce privește relația dintre libertatea religioasă și demnitatea umană momentul 1989 a adus o schimbare în bine în privința drepturilor și libertăților individuale, deci a demnității umane. Cu toate acestea, metehnele practicilor din perioada interbelică și din cei 50 de ani de comunism la adresa comunităților religioase minoritare, cu referire specifică la adventiști, baptiști, creștini după Evanghelie și pentecostali, sunt încă prezente în România mileniului III. Iată cum stătea situația în 1999 la zece ani de la acest Revoluția din decembrie 1989:

„După Revoluția din decembrie 1989 libertatea religioasă a intrat ca o cucerire recentă, dar încă foarte fragilă în patrimoniul noilor principii și instituții democratice ale sistemului politic românesc în curs de constituire. Parlamentele și guvernantele alese prin sufragiu universal și liber au făcut eforturi pentru instituirea cadrului juridic și organizatoric necesare guvernării libertății religioase, în așa fel încât fiecare credincios, fiecare cetățean, să își poată practica în mod public sau pe teren privat, credințele și practicile religioase pe care le împărtășește⁹.

Avem o schimbare, însă nu una dusă până la capăt. Ulterior anumite lucruri s-au rezolvat de la sine, altele continuă să necesite o rezolvare chiar și la 30 de ani de la evenimentele care au repus România pe orbita democrației. Referindu-se la perioada recentă a istoriei țării noastre, Daniel Mariș caracterizează societatea românească post comunistă ca fiind una tehnologizată și informatizată cu tendințe de secularizare¹⁰. Interesant este faptul că autorul, pastor al uneia dintre cele mai mari biserici baptiste din București și din România, conferențiar universitar și rector al Institutului Teologic Baptist din București¹¹ vorbește despre o societate cu tendințe de secularizare și nu de una secularizată. Această societate este una în care este nevoie și de o revitalizare a bisericilor¹², context în

9 Daniel Gabriel CUCULEA, *Libertatea religioasă în România la 50 de ani de la adoptarea Declarației Universale a Drepturilor Omului: realizări și perspective*, Editura S.E.R. & Co., București, 1999, p. 114.

10 Daniel MARIȘ, „Revitalizarea bisericilor baptiste din România în contextul unei societăți post comuniste, cu tendințe de secularizare”, în Daniel M. MARIȘ, Octavian D. BABAN (coordonatori), *Perseverență în predicarea Cuvântului: volum în onoarea Prof. univ. dr. Vasile Talpoș*, Editura Universitară, București, 2018, p. 14.

11 Daniel Mariș este conferențiar universitar la Institutul Teologic Baptist din București, Facultatea de Teologie Baptistă, Universitatea din București și rector al Institutului Teologic Baptist din București. Acesta este și pastorul Bisericii Creștine Baptiste Golgota din București.

12 Autorul face referire la bisericile baptiste, dar considerăm că punctul de vedere exprimat poate fi extins și la celelalte biserici cunoscute în România sub terminologia de neoprotestante, respectiv, adventistă, baptistă, creștină după Evanghelie și pentecostală.

care autorul abordează trei aspecte distincte: 1) Nevoia de biserici vii într-o societate secularizată; 2) Revitalizarea bisericii prin renașterea spiritului de proclamare; 3) Revitalizarea bisericii prin evanghelizare și ucenicizare¹³. Din cele trei aspecte prezentate rezultă nevoia de revitalizare a bisericilor, dar nu numai baptiste, ci și a celorlalte care au ca obiectiv slujirea lui Dumnezeu. În cazul de față prin biserici se înțelege confesiuni religioase, deci sensul administrativ și nu cel biblic. Această precizare este necesară pentru a înțelege distincția dintre Biserică ca instituție și Biserică în sens biblic ca și mireasă a lui Cristos. Toată cunoștința de care suntem capabili ne să înțelegem că nu stă în puterea noastră să descoperim adevărul și binele. Filosofii ni l-au promis, dar nu au fost în stare să-și onoreze promisiunea. Principalele noastre maladii sunt mândria, care ne separă de Dumnezeu, și senzualitatea care ne leagă de pământ¹⁴.

Cât privește conceptul de postmodernism este de menționat faptul că acesta „s-a născut ca un curent literar, după care s-a extins în alte domenii ale culturii, ca apoi să definească ideologia unor generații”¹⁵. Totodată este de menționat faptul că, așa cum rezultă din însăși denumirea sa, postmodernismul vine după modernitate, iar aici discuția este una destul de amplă și excedă tematica și spațiul acestui studiu.

Totuși ar fi de menționat că un rol important în acest nou curent, mai degrabă unul filosofic care se reflectă la nivelul gândirii se bazează într-o anumită măsură și pe ideile lui Friedrich Nietzsche care proclama moartea lui Dumnezeu. Nietzsche „moartea lui Dumnezeu”¹⁶, dar „s-a autoproclamat el ca fiind Dumnezeu”¹⁷. Unul dintre cei care au argumentat postmodernismul a fost Jean-François Lyotard care publică în anul 1984 (1984) cartea *The Postmodern Condition*¹⁸, lucrare în care vorbește și de rolul limbajului în comunicare. Plecând de la partea tehnică, respectiv

13 Daniel MARIȘ, „Revitalizarea bisericilor baptiste din România” în loc. cit., pp. 17-27.

14 Ravi ZACHARIAS, *Rațiune și senzualitate*, p. 48.

15 Ieremia RUSU, „Predicarea Evangheliei în mod relevant generației postmoderne” în loc. cit., p. 186.

16 Vezi în acest sens Friedrich Nietzsche, „Nebunul” în *Știința voioasă*, trad. Liana Micescu și Alexandru Al. Aahighian, Editura Humanitas, București, 1994.

17 Ben-Oni ARDELEAN, *Evaluarea spiritualității creștine europene în postmodernism*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2011, p. 147.

18 Jean-François LYOTARD, *The Postmodern Condition: a report on knowledge*, Manchester University Press, Manchester, 1984.

cibernetică și programare, Lyotard „consideră că limbajul joacă un rol fundamental în cunoaștere”.¹⁹

Pentru a înțelege mai bine schimbările produse în societatea contemporană considerăm oportun să facem referire la caracteristicile culturale ale postmodernismului:²⁰

a) Mișcarea ca și cheie a esteticii postmoderne. „Accentul se pune pe confruntare, nu pe semnificație. Spectatorul este invitat să participe activ”.

b) Fragmentarea este o altă caracteristică, respectiv una dominantă „postmodernismul consideră că lumea este compusă din fragmente”;

c) Realitatea nu poate fi înțeleasă deoarece în „concepția postmodernă, mintea este un element mai degrabă constitutiv decât reflexiv al realității”.

d) Sursa adevărului este sinele

Despre acest aspect scris în lucrarea *Apologetica creștină în lumea postmodernă: Cunoașterea umană este construită de întreaga persoană: de inconștient, de subconștient și de rațiunea conștientă. Nu contează ce alege omul; cel mai important lucru este că omul este liber să aleagă. [...] Nu există reguli sau norme obligatorii; nici măcar Dumnezeu nu are dreptul să le impună!*²¹ Referitor la această caracteristică reținem că în creștinism „sursa adevărului este Dumnezeu nu omul, deoarece Domnul Isus este Adevărul (Ioan 14:6)”.

e) Deconstrucția limbajului având la bază presupuziția „că limbajul nu poate reda adevărul despre lume”.

O altă serie de caracteristici ale postmodernismului face referire la domeniul social și politic, ale cărui trăsături definitorii sunt:

a) Urbanizarea care valorizează mediul urban, „orașul fiind conceput fiind conceput ca un cosmos”.

b) Activismul ecologic care se străduiește să recupereze natura.

c) Tehnologizarea care „duce la dezvoltarea unor noi științe, precum inginerie, genetică” la „controlul gândirii”.

d) Depersonalizarea și dezumanizarea

19 Ieremia RUSU, „Predicarea Evangheliei în mod relevant generației postmoderne” în loc. cit., p. 187.

20 Prezentarea se bazează pe lucrarea profesorului și teologului Ieremia Rusu. Vezi Ieremia RUSU, „Predicarea Evangheliei în mod relevant generației postmoderne” în loc. cit., pp. 188-189. Ieremia Rusu este conf. univ., rector al Institutului Teologic Creștin după Evanghelie „Timotheus” din București și prezbiter la Biserica Creștină după Evanghelie „Agape”.

21 Timothy R. PHILLIPS & Dennis L. OKHOLM (editori), *Apologetica creștină în lumea postmodernă*, Editura Cartea Creștină, Oradea, 2007, p. 14.

Este un fapt cunoscut că societatea contemporană, una seculară sau chiar post seculară²², este una în care „politica guvernează societatea”.²³ Cu toate acestea, este de dorit ca legea morală să guverneze politica. În ceea ce privește legea și dreptatea acestea sunt două lucruri diferite.²⁴ Schimbările și transformările produse în societate, unele dintre acestea menționate în acestui studiu, fac din lumea noastră una diferită de cele care au precedat-o. Avem în vedere aici faptul că societatea contemporană este una secularizată, dar și tehnologizată. Una care pune accent mai mult pe imagine decât pe cuvânt împreună cu un avânt din ce în ce mai mare al internetului, al mediului online și al timpului petrecut acolo. Inclusiv Biserica ca instituție se reorientează către mediul online având din ce în ce mai multe slujbe transmise pe internet, pagini de Facebook și pagini web pe care se pot urmări transmisii în timp real a slujbelor religioase.

În acest context, îndemnul de a trăi o viață în afara spațiului virtual are logica și însemnătatea lui. Aceasta deoarece există un procent important de oameni care petrec un timp însemnat în mediul online, nu doar dintre cei care nu au tangență cu Biserica, cu mediul religios, ci și dintre cei care se declară creștini practicanți. Pentru exemplificarea celor menționate prezentăm o imagine care arată ce se întâmplă în 60 de secunde în mediul online din România. Către ce merg accesările utilizatorilor.

22 Pentru o discuție despre fenomenul secularizării a se vedea Charles TAYLOR, *A secular age*, The Belknap Press of Harvard University Press, 2007, *passim*. Conform autorului, termenul de secularizare are mai multe sensuri, iar unul dintre acestea este acela care se referă la o societate fără Dumnezeu. Vezi Charles Taylor, *A secular age*, introducere.

23 Ravi ZACHARIAS, *Mielul și Führerul*, p. 79.

24 Ravi Zacharias, *Mielul și Führerul*, p. 79.

După cum se poate observa cele mai multe accesări de aplicații din totalul de 6 027 617 de accesări, de timp petrecut în mediul online direct sau indirect într-un interval de 60 de secunde, le au aplicațiile de mesagerie pentru sms (iMessage în cazul utilizatorilor de dispozitive Apple) cu 1,5 milioane de utilizări și WhatsApp deținută de Facebook cu 1 milion de accesări (utilizări). Împreună aceste două aplicații au 2,5 milioane accesări (utilizări) reprezentând un procent de 41,47% din total. La o diferență relativ mică de prima poziție se poziționează YouTube cu 1,4 milioane accesări.

Cifrele ne permit să atragem atenția asupra faptului că acei care re-trăiesc doar în virtual rămân doar acolo. Sunt absenți din viața prezentă și nu valorizează faptul că aceasta este un dar. Preocuparea noastră să nu fie doar una pentru imagine, pentru virtual, ci și una pentru realitatea în care trăim.

Referirile la trecut au rolul de a evidenția faptul că este nevoie de cunoașterea acestuia pentru a ști cum să trăim în prezent. Astfel, învățăm din trecut și aplicăm în prezent. Învățăm din greșelile noastre și în felul acesta sub călăuzirea lui Dumnezeu ne pregătim pentru viața viitoare conștienți fiind de faptul că salvarea este lucrarea supranaturală a lui Dumnezeu în exprimarea lui Paul Washer. Criticii caută „argumente și se poticnesc de cruce. Oamenii avizi de putere caută forța și sunt stânjeniți de cruce. Dar aceia care înțeleg inima lui Dumnezeu văd înțelepciunea felului său de a schimba inima omului. Lumea nu o vede”.²⁵ Prin urmare, a te juca cu adevărul „e un joc riscant”²⁶, atât pentru viața de aici, cât și mai mult pentru cea viitoare. „Postmodernismul s-a ridicat împotriva dictaturii rațiunii și a pus accentul pe trăirea subiectivă, nu pe cea obiectivă dată de cunoașterea rațională, rece”.²⁷

Deși pare neverosimil, „toată lumea are un crez teologic ce îi influențează toate celelalte decizii”.²⁸ Prin urmare, trebuie precizat faptul că toate elementele menționate formează un creuzet, iar demnitatea umană este strâns legată de libertatea religioasă din perspectiva drepturilor omului. De aceea, este cu atât mai bine „ca, în societatea noastră înnebunită

25 Ravi ZACHARIAS, *Rațiune și senzualitate*, pp. 76-77.

26 Ravi ZACHARIAS, *Rațiune și senzualitate*, p. 21.

27 Ieremia RUSU, „Predicarea Evangheliei în mod relevant generației postmoderne” în loc. cit., p. 185. Modernismul și postmodernismul sunt în opinia autorului religii seculare.

28 Ravi ZACHARIAS, *Rațiune și senzualitate*, p. 49.

după plăceri, să ne întoarcem spre autorul vieții și să vedem ce planuri are El cu noi. Dacă nu facem acest lucru, distrugem partea frumoasă a lumii și rămânem cu chipul ei hidos, în timp ce ne înșelăm singuri pretinzând că totul este în regulă”²⁹

Într-o „măsură mai mică sau mai mare, orice om se confruntă cu tendința de a reordona lumea în proprii săi termeni. Dar viața trebuie privită în splendoarea ei eternă, nu în funcție de plăcerea de moment”³⁰. Trebuie menționat aici și faptul că în plan religios postmodernismul negă semnificația, aspect care trebuie avut în vedere mai ales atunci când ne referim la comunicarea Evangheliei³¹. De asemenea, tot în plan religios postmodernismul se caracterizează prin răspândirea credințelor orientale dintre care amintim: zen, budism, hinduism, yoga, vrăjitorie, ocultism, spiritism, New Age³².

Față de toate aceste aspecte, ținând cont și de libertatea religioasă pe care o regăsim într-o măsură mai mare sau mai mică depinzând de regimul politic și de contextul social, creștinismul propune o serie de soluții pentru postmodernism³³. Concret, bazat pe abordarea profesorului Ieremia Rusu, avem în vedere trei soluții prin intermediul cărora creștinii pot interacționa cu cei din generația postmodernă. Prima „se referă la conținutul Bibliei care revelează pe Domnul Isus Hristos cu care omul poate avea o relație personală. A doua soluție Îl prezintă pe Domnul Isus ca Logosul întrupat, iar ultima demonstrează că există adevăr absolut și acesta se găsește în Sfânta Scriptură”³⁴

1) Biblia revelează o Persoană, pe Domnul Isus Hristos

Ideea este aceea că Biblia revelează o persoană, pe Domnul Isus Hristos, iar generația postmodernă poate fi invitată să descopere pe paginile Scripturii această persoană. Avem astfel o invitație la experimentare, la descoperire proprie.

29 Ravi ZACHARIAS, *Rațiune și senzualitate*, p. 89.

30 Ravi ZACHARIAS, *Mielul și Führerul*, p. 80.

31 Ieremia RUSU, „Predicarea Evangheliei în mod relevant generației postmoderne” în loc. cit., p. 188.

32 Ieremia RUSU, „Predicarea Evangheliei în mod relevant generației postmoderne” în loc. cit., p. 190.

33 Ieremia RUSU, „Predicarea Evangheliei în mod relevant generației postmoderne” în loc. cit., pp. 190-196.

34 Ieremia RUSU, „Predicarea Evangheliei în mod relevant generației postmoderne” în loc. cit., pp. 191-195.

2) Logosul, sau Cuvântul lui Dumnezeu

Soluția de față răspunde la provocarea postmodernismului legată de faptul că limbajul este considerat doar o construcție socială care nu poate reda adevărul. Avem astfel provocarea legată de concepția deconstructivistă a limbajului căreia creștinismul îi răspunde arătând că avem un limbaj uman, dar și unul divin. Logosul a existat înainte de creație și se referă la persoana lui Isus Hristos.³⁵ Evidențiem aici și faptul că acest Logos este unul activ, El a creat lumea. Deci, „Logosul, limbajul Divin, a existat din eternitate, înainte de a exista lumea și limbajele omenești. A reduce limbajul doar la o creație culturală, o închisoare a minții sau un arest la domiciliu, este a ignora faptul că Dumnezeu comunică”. Astfel, prin intermediul limbajului pot fi transmise adevăruri eterne, neschimbabile care pot oferi siguranță. „Având acces la Cuvântul lui Dumnezeu, omul postmodern va avea beneficii eterne dacă îl va studia, îl va înțelege și îl va aplica în viață”. Ca și concluzie la această soluție putem menționa faptul că „având acces la Cuvântul lui Dumnezeu, omul postmodern va avea beneficii eterne dacă îl va studia, îl va înțelege și îl va aplica în viață. Și aceasta pentru că oferă mântuirea deplină, despre care Apostolul Petru a scris: „Dumnezeiasca Lui putere ne-a dăruit tot în ce privește viața și evlavia, prin cunoașterea Celui ce ne-a chemat prin slava și puterea Lui” (2 Petru 1:3).

3) Existența adevărului absolut revelat în Biblie

Deschiderea „postmodernismului pentru orice fel de spiritualitate, dar fără adevăr absolut este o altă piedică majoră în apropierea omului de Cuvântul lui Dumnezeu, Biblia”. În postmodernism nu avem adevăr absolut, adevărul fiind înlocuit cu plăcerea. Spre deosebire de concepția postmodernă, în creștinism adevărul este adevărat nu datorită faptului că cineva crede sau nu crede în el, ci datorită Domnului Isus Hristos Isus este Dumnezeu.

Este un fapt evident că libertatea religioasă se confruntă cu provocări în societatea contemporană datorate secularizării, a „laicismului tot mai răspândit și mai agresiv, dar și cu o redefinire importantă a instituțiilor majore. [...] În jur de cinci milioane de oameni din toată lumea trăiesc în societăți care permit încălcări grave ale libertății”.³⁶ Aceasta

35 Ioan-Gheorghe ROTARU, „Logosul și înțelepciunea”, în Alexandru Boboc, N.I. Mariș (coord.), *Studii de istorie a filosofiei universale*, XIII, Editura Academiei Române, București, 2005, pp. 295-324.

36 Dr. Katarina LANTOS Swett, *CAN Daily News*, 31 mai 2013, citată de Liviu OLTEANU, „Libertatea religioasă în lumea de astăzi: U n nou echilibru sau noi provocări?”, în ASOCIAȚIA CONȘTIINȚĂ ȘI LIBERTATE, *Drepturile omului și libertatea religioasă în lume. Un nou echilibru sau noi provocări?*, Vol. I, Berna, Elveția, 2013, p. 12.

deși Declarația Universală a Drepturilor Omului adoptată în anul 1948 stipulează în articolele 18 și 19 libertatea gândirii, opiniei și libertății religioase³⁷:

Articolul 18. Orice persoană are dreptul la libertatea gândirii, a conștiinței și a religiei; acest drept implică libertatea de a-și schimba religia sau convingerile, precum și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerile, individual sau în colectiv, atât în public sau privat, prin învățământ, practici, cult și îndeplinirea de rituri.

Articolul 19. Orice individ are dreptul la libertatea de opinie și de exprimare, ceea ce implică dreptul de a nu fi tulburat pentru opiniile sale și pe acela de a căuta, de a primi și de a răspândi, fără considerații de frontieră, informații și idei pentru orice mijloc de exprimare.

Din cadrul acestor articole rezultă faptul că libertatea religioasă este importantă regăsindu-se în documentele fundamentale precum Declarația Universală a Drepturilor Omului care stă la baza legislațiilor naționale din țările membre ale Organizației Națiunilor Unite, inclusiv România. Cu toate acestea, observăm faptul că uneori libertatea religioasă este doar enunțată și se confruntă cu un inamic familiar, laicismul. Un prim exemplu la care ne referim este cel al New Yorkului. Cu ocazia celei de-a X-a comemorări a tragediei din 11 septembrie 2001, „primarul orașului New York a decis singur că niciun lider religios nu avea voie să aibă un rol în cadrul evenimentelor”.³⁸ Astfel, în ceea ce privește interacțiunea cu statul observăm că deși se afirmă libertatea religioasă se tinde către limitarea rolului religiei în spațiul public.

Un alt exemplu concludent pentru interacțiunea dintre religie și societatea contemporană este și China care a legiferat dreptul la libertatea religioasă, însă guvernul dictează modul în care acest drept urmează a fi exercitat³⁹.

37 Organizația Națiunilor Unite, „Declarația Universală a Drepturilor Omului din 10 Decembrie 1948” publicată în *Broșura din 10 decembrie 1948* disponibilă online la adresa https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/rum.pdf, accesat august 2019.

38 Robert SEIPLE, „Laicism: înfruntând un inamic familiar”, în Asociația Conștiință și Libertate, *Drepturile omului și libertatea religioasă în lume. Un nou echilibru sau noi provocări?*, Vol. I, Berna, Elveția, 2013, p. 93.

39 Observăm aici o similitudine cu ceea ce se petrecea în România pe parcursul perioadei comuniste când Constituțiile aveau prevederi referitoare la dreptul cetățenilor de a crede și a-și exercita credința, dar totodată impunea limitări. Pentru o discuție despre modul în care regimul comunist din România a acționat prin intermediul legislației în direcția secularizării a se vedea Marius SILVEȘAN, „Secularization under Communism. Romanian Legislative Measures” in *Faith and secularization: a Romanian narrative*, edited by Wilhelm Dancă, The Council for Research Values and Philosophy, Washington D. C. 2004, pp. 107-138.

În „China individul are libertatea de a crede, dar îi lipsește libertatea de a practica credința”.⁴⁰ Astfel, ca și în cazul României „transformările politice și religioase s-au sprijinit pe un cadru legislativ, fapt care îi dădea statului dreptul să acționeze legal”⁴¹, deși de multe ori această legalitate era una aparentă fiind de multe ori încălcată.

Deși în această eră a globalizării se vorbește de faptul că ființele umane au demnitatea lor pe care statul o respectă, încălcarea drepturilor religioase care au ca fundament demnitatea umană dovedește contrariul. Plecând de la aceste aspecte, reputatul profesor și jurist John Warwick Montgomery afirmă că singura temelie existentă și care este satisfăcătoare pentru demnitatea umană este Isus Cristos⁴². Afirmăția se bazează pe versetul din 1 Corinteni 3:11 care afirmă: „Nimeni nu poate pune o altă temelie decât cea care a fost pusă și este Isus Cristos”.

Concluzii

Plecând de la aspectele menționate se pune întrebarea dacă libertatea religioasă și demnitatea umană mai au vreun rost astăzi. Răspunsul este clar unul favorabil cu atât mai mult cu cât omul este prin natura sa unul profund religios. Pe de altă parte avem pe alocuri un reviriment al fenomenului religios. În ceea ce privește demnitatea umană argumentele sunt indubitabil în favoarea acesteia ținând cont că însăși statul secular militază pentru aceasta. Interacțiunea dintre demnitatea umană și libertatea religioasă în societatea contemporană este una complexă denotând faptul că statele moderne și legislația existentă tind către o laicizare a societății.

Evanghelia este relevantă și pentru generația postmodernă, cu condiția prezentării mesajului într-un mod relevant. În ceea ce privește limbajul este de menționat că elementul central în creștinism este Logosul, o persoană și totodată forța creatoare în întreg universul. Plecând de la acest aspect avem o diferențiere între postmodernism și creștinism remferitoare la conceptul de adevăr care în postmodernism este ceva relativ pe când în creștinism este ceva absolut, este o persoană. Adevărul este imuabil și neschimbabil pentru că El este însuși Dumnezeu.

40 Robert SEIPLE, „Laicism: înfruntând un inamic familiar”, în loc. cit. p. 93.

41 Marius SILVEȘAN, „Secularization under Communism. Romanian Legislative Measures” în loc. cit., p. 114.

42 John Warwick MONTGOMERY, *Drepturile omului și demnitatea umană*, Editura Cartea Creștină, Oradea, 2003, p. 217.

Bibliografie selectivă

- ✦ ARDELEAN Ben-Oni, *Evaluarea spiritualității europene în postmodernism*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2011.
- ✦ ASOCIAȚIA CONȘTIINȚĂ ȘI LIBERTATE, *Drepturile omului și libertatea religioasă în lume. Un nou echilibru sau noi provocări?*, Vol. I, Berna, Elveția, 2013.
- ✦ BOJAN Dragomir, *Cântecul sirenelor*, Editura Aqua Forte, Cluj-Napoca, 2002.
- ✦ Daniel Gabriel CUCULEA, *Libertatea religioasă în România la 50 de ani de la adoptarea Declarației Universale a Drepturilor Omului: realizări și perspective*, Editura S.E.R. & Co., București, 1999.
- ✦ DANCĂ Wilhelm (editor), *Faith and secularization: a Romanian narrative*, The Council for Research Values and Philosophy, Washington D. C. 2004.
- ✦ MARIȘ Daniel, „Revitalizarea bisericilor baptiste din România în contextul unei societăți post comuniste, cu tendințe de secularizare”, în Daniel M. MARIȘ, Octavian D. BABAN (coordonatori), *Perseverență în predicarea Cuvântului: volum în onoarea Prof. univ. dr. Vasile Talpoș*, Editura Universitară, București, 2018, pp. 14-27.
- ✦ MARIȘ Daniel M., BABAN Octavian D. (coordonatori), *Perseverență în predicarea Cuvântului: volum în onoarea Prof. univ. dr. Vasile Talpoș*, Editura Universitară, București, 2018.
- ✦ LYOTARD Jean-François, *The Postmodern Condition: a report on knowledge*, Manchester University Press, Manchester, 1984.
- ✦ MĂNĂSTIREANU Dănuț, „Religie și secularizare în modernitatea târzie” <http://agorachristi.wordpress.com/2008/05/26/religie-si-secularizare-in-modernitatea-tarzie/>, accesat la 17.08.2019.
- ✦ John Warwick MONTGOMERY, *Drepturile omului și demnitatea umană*, Editura Cartea Creștină, Oradea, 2003.
- ✦ MARGA Andrei, „Demnitatea Umană ca principiu” publicat pe 16 august 2013 pe portalul ziarului Cotidianul, disponibil online la adresa <https://www.cotidianul.ro/demnitatea-umana-ca-principiu/>, accesat pe 18 august 2019.
- ✦ OLTEANU Liviu, „Libertatea religioasă în lumea de astăzi: Un nou echilibru sau noi provocări?”, în Asociația Conștiință și Libertate, *Drepturile omului și libertatea religioasă în lume. Un nou echilibru sau noi provocări?*, Vol. I, Berna, Elveția, 2013, pp. 11-17.
- ✦ ORGANIZAȚIA NAȚIUNILOR UNITE, „Declarația Universală a Drepturilor Omului din 10 Decembrie 1948” publicată în *Broșura*

din 10 decembrie 1948 disponibilă online la adresa https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/rum.pdf, accesat august 2019.

- ✦ PHILLIPS Timothy R. & OKHOLM Dennis L. (editori), *Apologetica creștină în lumea postmodernă*, Editura Cartea Creștină, Oradea, 2007.
- ✦ ROTARU, Ioan-Gheorghe, "Aspecte ale secularizării și ale omului secularizat", *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Orthodoxa*, LII, nr. 1, Cluj University Press, Cluj-Napoca, 2006, pp. 251-266;
- ✦ ROTARU, Ioan-Gheorghe, "Globalization and its effect on religion", *Journal for Freedom of Conscience (Jurnalul Libertății de Conștiință)*, Editura IARSIC, Les Arcs, France, Tome 1, No 1, 2014, pp. 532-542.
- ✦ ROTARU, Ioan-Gheorghe, "Logosul și înțelepciunea", în Alexandru Boboc, N.I.Mariș (coord.), *Studii de istorie a filosofiei universale*, XIII, Editura Academiei Române, București, 2005, pp. 295-324.
- ✦ RUSU Ieremia, „Predicarea Evangheliei în mod relevant generației postmoderne” în Daniel M. MARIȘ, Octavian D. BABAN (coordonatori), *Perseverență în predicarea Cuvântului: volum în onoarea Prof. univ. dr. Vasile Talpoș*, Editura Universitară, București, 2018, pp. 184-197.
- ✦ SEIPLE Robert, „Laicism: înfruntând un inamic familiar”, în ASOCIAȚIA CONȘTIINȚĂ ȘI LIBERTATE, *Drepturile omului și libertatea religioasă în lume. Un nou echilibru sau noi provocări?*, Vol. I, Berna, Elveția, 2013, p. 93.
- ✦ SILVEȘAN Marius, „Secularization under Communism. Romanian Legislative Measures” in *Faith and secularization: a Romanian narrative*, edited by Wilhelm DANCĂ, The Council for Research Values and Philosophy, Washington D. C. 2004, pp. 107-138.
- ✦ STOTT John, *Puterea predicării*, Traducere Emanuel Conțac, Editura Logos, Cluj-Napoca, 2004.
- ✦ TAYLOR Charles, *A secular age*, The Belknap Press of Harvard University Press, 2007.
- ✦ ZACHARIAS Ravi, *Mielul și Führerul: Isus Cristos vorbește cu Hitler*, Editura Cartea Creștină, Seria Dialoguri celebre, Oradea, 2009.
- ✦ ZACHARIAS Ravi, *Rațiune și senzualitate: Isus Cristos vorbește cu Oscar Wilde pe subiectul „În căutarea plăcerii”*, Editura Cartea Creștină, Seria Dialoguri celebre, Oradea, 2009.